Cemetery at 48 Algirdo Street in Vilnius

Detailed excavations of the land plot at 48 Algirdo Street in Vilnius encompassed an area of 646 m^2 (Fig. 1). The excavation identified 19th- and 20th-century cultural layers up to 4.2 m thick, which contained finds from 17th to 20th centuries. Fragments of two wayside shrines dating to the first half of the 19th century were uncovered, along with the remnants of 20th-century central heating infrastructure. The natural layer of yellow sand was encountered at depths of 1.5–2 m. A total of 276 grave cuts were unearthed, and the remains of 293 individuals were identified and removed (Fig. 3). The graves were cut into the natural layer, starting at a depth of 1.86 m. Most of the deceased were buried in coffins, in a supine position, with their heads to the NW. A total of 253 single graves were identified, 20 contained multiple inhumations (2–4 individuals), 2 were empty, and 1 was completely destroyed. Scattered individual bones from disturbed graves were encountered across the entire excavation area. The graves were disturbed by later burials adjacent to or slightly above the existing ones, and during the construction and operation of a later warehouse. Historical data and associated grave goods indicate that the burials date to the 18th–19th centuries. Based on the grave goods, this section of the cemetery was likely reserved for the clergy and wealthy city residents. The detailed excavation yielded 1,049 individual finds dating back to the 17th–20th centuries (Figs. 2, 4). Household pottery and structural ceramics constituted 381 of these finds, and 643 were designated special finds, of which 499 were grave goods.

Povilas Zaremba, Linas Girlevičius

Kapinės Tauro kalne Vilniuje

2023 m. kovo–lapkričio mėnesiais TO atliko žvalgymus Vilniaus miesto istorinėje dalyje, vadinamoje Naujamiesčiu (UK 33653), Vilniuje, būsimo Tauro kalno parko (tarp V. Kudirkos, V. Mykolaičio-Putino, Pamėnkalnio, Tauro ir M. Valančiaus gatvių) teritorijoje. Su parko projekto rengimu susiję tyrimai šioje miesto dalyje buvo atlikti 2020 m. (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 188–194), jų metu santykinai nedidelėje teritorijoje aptikta menamo archeologinio sluoksnio, surasta nearcheologinio laikotarpio pastatų liekanų, žmonių kapų. Vis dėlto, atsižvelgiant į itin didelę numatyto realizuoti parko tvarkymo projekto aprėpties teritoriją, 2023 m. numatyta vykdyti žvalgymus, o jų metu aptikus archeologijos vertybių, keisti tyrimų pobūdį. Žvalgymų metu aptikus žmogaus kapą atsirado poreikis atlikti detaliuosius tyrimus (1 pav.).

Pradėjus tyrimus žvalgymai buvo atliekami ardant esamas šaligatvių dangas, laiptus. Tačiau didžiausios apimties, daugiausia informacijos suteikę žvalgymai buvo atlikti užsakovui, kartu ir statybos darbų rangovui, kasant tranšėjas, duobes naujai suprojektuotų lietaus nuotekynės trasų statybai. Kasimo darbai pirmiausia buvo atliekami 3 pagrindinėse zonose: V laiptų į Tauro kalną aplinkoje, kur suprojektuota nauja lietaus nuotekynės trasa su lietaus ir kitų kritulių vandens surinkimo šulinėliais; R laiptų į Tauro kalną aplinkoje, kur suprojektuota nauja lietaus nuotekynės trasa su lietaus ir kitų kritulių vandens surinkimo šulinėliais; rekonstruojamų (naujai statomos) lietaus nuotekynės trasos šalia Tauro gatvės vietoje.

Žvalgymų metu nustatyta, kad po Antrojo pasaulinio karo Tauro kalno reljefas yra

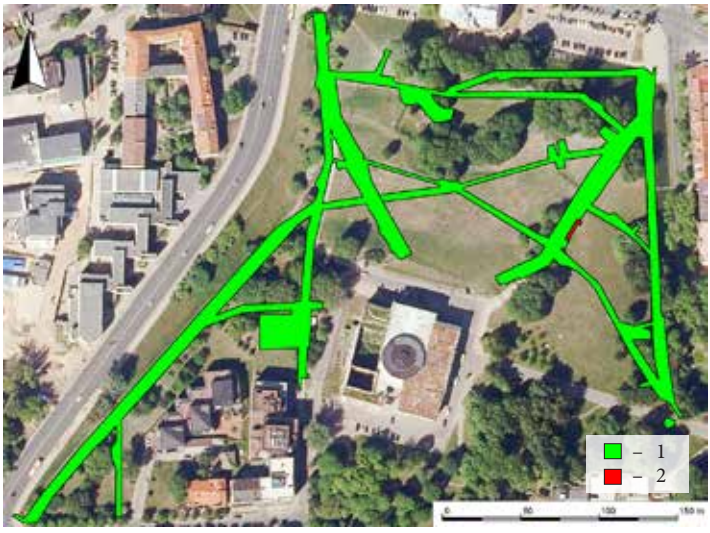

1 pav. Situacijos planas: 1 – žvalgymų vieta; 2 – detaliųjų tyrimų vieta. S. Paulausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – survey area; 2 – detailed excavation area.

radikaliai pakeistas. Apie tai buvo galima numanyti jau iš žvalgomųjų tyrimų rezultatų. Vis dėlto atlikus didelės apimties žemės kasimo darbus, o jų metu žvalgymus, 2023 m. nustatyta, kad tų reljefo performavimo darbų lygis itin aukštas. Vienose žvalgytose vietose iškart po velėna ir nestoru povelėniniu sluoksniu fiksuotas smėlio, molio įžemis, o kitur – fiksuoti stori supilto, permaišyto grunto sluoksniai. Tik dalyje žvalgytų vietų buvo aptikti, pasiekti, ištirti natūraliai susiformavę kultūrinio sluoksnio horizontai. Pagal pilko smėlingo grunto sluoksnyje aptiktus radinius nustatyta, kad šis fragmentiškai išlikęs kai kur iki 40 cm storio kultūrinio sluoksnio horizontas yra susiformavęs XIX–XX a. ant ankstesnio augalinio sluoksnio. R laiptų vietoje, kasant tranšėją tarp dviejų šulinių, aptiktas žmogaus *kapas 1* (2 pav.). Mirusysis, 20–35 m. vyras (antropologinius tyrimus atliko dr. Justina Kozakaitė), kape laidotas aukš-



2 pav. Žvalgymų metu aptiktas kapas 1. A. Venckūno nuotr.

Fig. 2. Grave 1 unearthed during the exploratory excavation.

tielninkas ištiestoje padėtyje, galva orientuotas į V. Kapas buvo ištirtas, pastebėta, kad šalia yra kito mirusiojo kapo perkasimas. Kapai turėtų priklausyti bent nuo XVIII a. šioje Vilniaus vietoje egzistavusioms stačiatikių religinės bendruomenės kapinėms. Šiame ruože kasimo darbai buvo sustabdyti, apie 30 m^2 plote inicijuota atlikti detaliuosius tyrimus. Gavus archeologinių tyrimų leidimą, buvo atlikti detalieji tyrimai,



3 pav. Perkasa 1 ir joje aptiktas kapas 2. A. Venckūno nuotr.

Fig. 3. Trench 1 and grave 2 in situ.

ištirta 36 m^2 ploto perkasa 1, kuri iš dalies apėmė ir žvalgymų metu aptikto ir ištirto kapo 1 plotą.

Kapo 2 kontūras išryškėjo po supiltiniais sluoksniais esančiame atkastame buvusio dirvožemio, velėnos sluoksnelyje. Atvalius palaikus nustatyta, kad mirusysis, 30–39 m. vyras, kape palaidotas gulintis aukštielninkas, ištiestoje padėtyje, galva orientuotas į V (3 pav.). Kaip ir kape 1, kape 2 jokių įkapių prie ar ant skeleto nerasta, todėl tų kapų tikslesnis datavimas nenustatytas. Kitose perkasos dalyse kapų nerasta – atkastas dirvožemio, velėnos sluoksnelis su XIX a. radiniais po supiltiniais sluoksniais. Po iki 5 cm storio sluoksneliu pasiektas smėlio, molio įžemio paviršius.

Žvalgymai buvo tęsiami kitose tvarkomo Tauro kalno dalyse įrengiant takus, aikšteles, statant laiptus, betranšėju būdu įrengiant dalį inžinerinių tinklų atkarpų. Šių darbų metu žvalgytose teritorijose archeologijos vertybių nepastebėta – kasti suardyti, supilti grunto sluoksniai, kai kur visiškai negiliai nuo žemės paviršiaus pasiektas smėlio, žvyro, molio įžemis. Prie naujos laiptų trasos, naujai suprojektuotos V laiptų P dalies, aptikta žmonių kaulų sąvarta, kurioje kaulai tikriausiai užkasti XX a. II pusėje, performuojant šį kalną. Tvarkomos teritorijos Š dalyje, įrengiamos aikštelės vietoje, kur 2020 m. tirtos žvalgomosios perkasos 10 ir 11, irgi jokių struktūrų, radinių, vertingo kultūrinio sluoksnio tose vietose nerasta, nukasti supiltinio pobūdžio grunto sluoksniai. Šlaitas prie Tauro gatvės tikriausiai suformuotas jos statybos metu XX a. pradžioje – įžemis santykinai gilių kasimo darbų metu čia nepasiektas, kastas maišyto pilkšvo smėlio sluoksnis.

Žvalgymai atlikti 13 350 m^2 plote. Tyrimų metu įrengiamų R laiptų į kalną aplinkoje aptiktieji žmonių kapai skirtini šioje Vilniaus dalyje buvusioms stačiatikių religinės bendruomenės kapinėms. Manoma, kad aptiktas kapinių V pakraštys. Tvarkomos teritorijos centrinėje dalyje, prie naujos laiptų trasos, aptikta žmonių kaulų sąvarta, kurioje kaulai tikriausiai užkasti XX a. II pusėje, performuojant šį kalną. Kitose žvalgytose Tauro kalno dalyse archeologijos vertybių nerasta, dauguma aptiktų radinių datuojami XIX–XX a., nors yra ir pavienių XVII a. radinių. Vis dėlto archeologinio sluoksnio neaptikta.

The Cemetery on Tauras Hill in Vilnius

A new concert hall is to be built on Tauras Hill, located in the Naujamiestis borough in Vilnius, at the site of a demolished Soviet-era

cultural building. While the construction project suffered from delays, it was decided to first renovate the grounds of the future concert hall by establishing a park. The project involved the construction of a new stairway to the hilltop, upgrades to the sub-par drainage network, and other tasks that required earthworks. Historical plans and other records showed that a cemetery had been established on the hill and its slopes; this was confirmed during an exploratory excavation that came across human remains at the project site in 2020. In 2023, when a project for the renovation of the grounds was launched, it was decided to carry out a field survey during the earthworks (Fig. 1). A disturbed grave (designated grave 1) was identified on the E side of the construction site, at the estimated location of the Orthodox cemetery (Fig. 2). A detailed excavation was performed in the immediate area, which revealed another grave (Fig. 3). It was assumed that these graves marked the W boundary of the 18th-century Orthodox cemetery. Additionally, it was determined that the shape of the hill had been heavily altered, especially during the Soviet period. Overall, the site yielded only a relatively small number of isolated 17th-century finds.